

«تأثیر المپیادهای شیمی در ارتقای سطح علمی رشته شیمی در کشور»، (دکتر منصور عابدینی)

نظرخواهی از دانش پژوهان المپیادی برنده مدال طلای کشوری یا مدال جهانی و همچنین نظرخواهی از آن دسته از دبیرانی که در آموزش شیمی به دانش آموزان المپیادی سهم عمده‌ای داشته‌اند و سرانجام موفقیت‌های دانش آموزان ایرانی در المپیادهای بین‌المللی شیمی حاکی از این واقعیت است که برگزاری المپیاد کشوری و اعزام تیم دانش آموزی به المپیاد بین‌المللی توسط وزارت آموزش و پرورش در شناساندن ارزش علوم پایه به دانش‌آموزان و ترغیب آنها برای روی آوردن به علوم پایه و اهمیت دادن به آن اقدامی مثبت ارزیابی می‌شود.

بررسی سؤالات امتحانی المپیادهای بین‌المللی در سه دهه گذشته به خوبی نشان می‌دهد که با گذشت زمان تنوع موضوع‌هایی که در سؤالات امتحانی مطرح شده‌اند و سطح این سؤالات بازتابی از ارتقای سطح علمی رشته شیمی در کشورهای برگزار کننده است. طبیعی است که فعالیت‌های المپیاد در ایران نیز در درازمدت اثر مثبتی در بهبود کیفیت برنامه‌های آموزشی شیمی و ارتقای سطح علمی این رشته خواهد داشت.

مقایسه برنامه درسی که در المپیادهای بین‌المللی شیمی در طراحی سؤالات مورد استفاده قرار می‌گیرد با برنامه آموزشی شیمی دوره متوسطه در ایران نشان می‌دهد که در برنامه درسی شیمی دوره متوسطه هیچ نشانی از زیست شیمی و شیمی مواد طبیعی که در سطح جهانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، وجود ندارد. برنامه آموزش آزمایشگاهی هم در ایران در دوره متوسطه ضعیف است. قبلاً دو کتاب آزمایشگاهی جداگانه با واحد مستقل برای آموزش شیمی در دوره متوسطه وجود داشت. به جای تقویت این برنامه و بهبود کیفیت آن در تجدیدنظر برنامه‌های آموزشی صورت مسئله پاک شده و کار آزمایشگاهی به طور محدود به عنوان بخشی از کتاب درسی آمده است. یک راه حل برای بالا بردن کیفیت آموزش شیمی در دوره متوسطه این است که به جای چهار کتاب درسی که در چهار سال تحصیلی تدریس می‌شود دو کتاب شیمی در دو سطح متفاوت داشته باشیم و کتاب سطح بالاتر تنها برای دانش‌آموزانی باشد که هدف آنها ادامه تحصیل و راه یافتن به دانشگاه است.

نظرخواهی از دانش پژوهان المپیادی حاکی از آن است که این افراد نه تنها در المپیاد بلکه در دوران تحصیل خود موفق بوده‌اند. این افراد گله‌مند هستند که پس از موفقیت در المپیاد بین‌المللی و کسب مدال هیچ گونه حمایتی در ادامه تحصیل از آنها نشده است. شایسته است که وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تمهیداتی برای پشتیبانی و هدایت نخبگان جوان کشور ببیند، به خصوص که در سالهای اخیر تعداد دانش پژوهانی که به تحصیل در رشته شیمی روی آورده‌اند افزایش یافته است. در صورتی که این افراد با پشتیبانی مالی از ادامه تحصیل خود در ایران در سطوح عالی بدون گذشتن از سد کنکور در هر مقطع تحصیلی مطمئن باشند، مسلماً در ایران به تحصیل خود ادامه خواهند داد. فعالیت این نخبگان در رشته شیمی بی شک در ارتقای سطح علمی رشته شیمی در کشور در آینده مؤثر خواهد بود.

نتایج بررسی‌های انجام شده حاکی از اثر مثبت برگزاری المپیاد شیمی در ارتقای سطح علمی رشته شیمی کشور است. البته باید توجه داشت که روند آشکار شدن چنین اثری به خصوص در امور آموزشی و پژوهشی درازمدت خواهد بود. در هر حال، عدم دسترسی به یک نتیجه آنی ملموس نباید ما را از ادامه راهی که احساس می‌کنیم در آینده آثار مثبت آن جلوه گر خواهد شد، باز دارد.